

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі ереже

Негізгі мақсат

"Qarmet" АҚ компаниясы адал және лайықты іскер серіктес беделін сақтауға ұмтылады. Сондықтан компания үшін сыбайлас жемқорлықпен күресу және сыбайлас жемқорлық белгілерінің кез келген көріністеріне қарсы тұру өте маңызды.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың басты мақсаттарының бірі компанияның, бас директордың және компания қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлық қызметіне қатысу қаупін азайту және адал және ашық бизнес қағидаттарын ұстану болып табылады.

Қолдану саласы

Компанияның әрбір директоры, қызметкері, әрбір лауазымды адамы, сондай-ақ компания атынан әрекет ететін үшінші тұлғалар іскерлік мінез-құлық кодексімен және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі осы ережемен танысуға және мүлтіксіз ұстануға міндетті. Осы ереженің қағидаттары мен талаптары тиісті міндеттер олармен жасалған шарттарда бекітілген не заңнан тікелей туындайтын жағдайларда контрагенттерге және өзге де тұлғаларға да қолданылады. Нақты жағдайларда осы ережелерді қолдануға қатысты сұрақтар немесе күмәндар туындаған кезде Компанияның заң немесе комплаенс бөліміне көмек сұрауға ұсынылады.

Мазмұны

Сыбайлас жемқорлық дегеніміз не?

2015 жылғы 18 қарашадағы "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес сыбайлас жемқорлықты ресми түсіндіру былайша жазылады: Сыбайлас жемқорлық - бұл жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өз (қызметтік) өкілеттіктерді және олармен байланысты мүмкіндіктерді жеке өзі немесе делдалдар арқылы (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтарды өзі үшін не үшінші тұлғалар үшін, сол сияқты игіліктер мен артықшылықтар беру арқылы осы адамдарды сатып алу.

Сонымен қатар, ҚР ратификациялаған барлық сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенцияларда, сондай-ақ ҚР Президентінің 2009 жылғы 22 сәуірдегі Жарлығында корпоративтік сыбайлас жемқорлыққа, яғни жеке сектордағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын әзірлеу қажеттігі туралы айтылған.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске бағытталған заңдар, егер мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) осы адамның қызметтік өкілеттігіне кіретін болса не ол өзінің лауазымдық жағдайына

байланысты осындай әрекеттерге (әрекетсіздікке) ықпал ете алатын болса, осы адамның әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін материалдық сыйақы, сыйлықтар немесе қызметтер ұсынуға тыйым салады.

Рәсімділікті жеңілдеткені үшін сыйақылар

Бұл ереже рәсімділікті жеңілдету үшін сыйақы ретінде төлемдерді ұсынуға немесе қабылдауға тыйым салады. Рәсімділікті оңайлатқаны үшін төлем деп мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының, компанияның лауазымды адамдарының және қызметкерлердің атына тұрақты рәсімдерді орындау немесе жеделдету мақсатында жасалатын төлемдер түсініледі. Рәсімдерді жеңілдету үшін төлем мөлшері туралы ақпарат жалпыға қолжетімді болып табылатын көрсетілетін қызметтер үшін ресми алымдардан ерекшеленеді.

Бопсалаушылық

Бопсалаушылық - сыбайлас жемқорлықтың туындау түрлерінің бірі. "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" заңды бұзушылар пара алғандар ғана емес, оларды ұсынатындар да екенін есте ұстаған жөн.

Бопсалаушылық, қатердің нақты факторы қызметкердің өміріне, денсаулығына немесе қауіпсіздігіне қауіп төндіретін жағдайларды қоспағанда, пара беру үшін ақтау болып табылмайды. Егер қауіп қызметкердің жеке қауіпсіздігіне немесе денсаулығына емес, экономикалық қызметке бағытталған болса, онда төлем пара ретінде қарастырылады.

Егер сіз параны бопсалау жағдайына тап болсаңыз немесе мемлекеттік органның лауазымды тұлғасы немесе жеке тұлға құнды нәрсені беруді талап етсеңіз немесе кез келген басқа сыбайлас жемқорлық оқиғасын немесе оның әрекетін байқасаңыз, бұл туралы дереу заңға немесе сәйкестік бөліміне хабарлау маңызды. Тиісті тергеуді және сыбайлас жемқорлық тәжірибелерінің алдын алу бойынша шаралар қабылдауды қамтамасыз ету үшін жауапты тұлғаларға жүгіну қажет. Мұндай оқиғалар туралы хабарлау ұйымның жұмысында ашықтықты қамтамасыз етуге көмектеседі. Комплаенс бөлімі осындай хабарламалар шеңберінде алынған ақпараттың құпиялылығы мен қауіпсіздігіне кепілдік береді және осындай мәселелерді шешу үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды.

Мемлекеттік органның және компанияның лауазымды тұлғасын айқындау

Мемлекеттік органның лауазымды адамы - тұрақты, уақытша немесе арнаулы өкілеттік бойынша билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын не мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын адам. Бұл атқарушы, сот немесе заң шығарушы биліктің мемлекеттік функцияларын жүзеге асыратын үкіметтік шенеунік немесе мемлекеттік қызметші болуы мүмкін. Сондай-ақ, бұл санатқа ведомстволардың немесе Мемлекеттік мекемелердің лауазымды тұлғалары немесе қызметкерлері, сондай-ақ олардың атынан әрекет ететін адамдар, мысалы, мемлекеттік органның атынан белгілі бір міндеттерді орындау үшін жалданған ұйымдар кіреді.

«Мемлекеттік органның лауазымды адамы» термині халықаралық ұйымдардың лауазымды адамдарын немесе қызметкерлерін, сондай-ақ осындай ұйымдарда лауазымдық жағдайға ие немесе олардың атынан әрекет ететін адамдарды сипаттау үшін де пайдаланылуы мүмкін. Халықаралық ұйымдарға, мысалы, БҰҰ, Дүниежүзілік банк, Еуропалық Одақ Комиссиясы және басқа да осындай ұйымдар жатады.

Сондай-ақ, мемлекеттік органның лауазымды адамының ұйғарымына меншік құқығы мемлекеттік органға тиесілі немесе мұндай қызметкер мемлекеттік қызметпен емес, коммерциялық қызметпен айналысса да, мұндай орган шешуші ықпал ете алатын компанияның немесе кәсіпкерлік қызметтің басқа субъектісінің қызметкері енгізіледі.

Сонымен қатар, саяси партия, оның мүшелері немесе мемлекеттік қызметке үміткерлер де мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары болып саналады.

Мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының отбасы мүшелері екендігі белгілі немесе күдікті адамдарға, сондай-ақ мемлекеттік қызметшілер отбасыларының осындай мүшелері бақылайтын компанияларға ерекше қырағы болу маңызды. Бұл мұндай адамдар мемлекеттік шенеуніктерге заңсыз төлемдерді беру арнасы бола алатын жағдайларды болдырмайды.

Компанияның лауазымды адамы - "Акционерлік қоғамдар туралы" ҚР Заңының 1-бабының 16-тармақшасына сәйкес акционерлік қоғамның лауазымды адамы акционерлік қоғамның директорлар кеңесінің, оның атқарушы органының мүшесі немесе акционерлік қоғамның атқарушы органының функцияларын жеке-дара жүзеге асыратын тұлға болып табылады.

Сатып алуды және сауда-саттықты жүзеге асыру рәсімдері

Тендерді өткізу кезінде, әдетте, мүдделер қақтығысына, тендерге қатысатын мемлекеттік қызметшілермен қарым-қатынасқа және өзара іс-қимылға қатысты қатаң ережелер бар. Тендер өткізу кезінде әртүрлі ойын-сауық іс-шараларына қатысуға, мемлекеттік қызметшілерге немесе тендердің басқа қатысушыларына қатысты сыйлықтар беруге немесе ұқсас әрекеттерді орындауға кеңес берілмейді.

Сізге сатып алуды жүзеге асыруға қатысты тиісті ішкі рәсімдерді, нұсқаулықтарды және нормативтік-құқықтық актілерді тауып, олармен танысу және қажет болса, осы заңдарды бұзбау үшін жергілікті заң бөлімімен кеңесу қажет.

Іскерлік әріптестер, агенттер, мердігерлер және басқа үшінші тараптар

Сыбайлас жемқорлық қатерлерін барынша азайту үшін Компания іскерлік қатынастар орнатар алдында сыбайлас жемқорлық саласындағы ықтимал қатерлерді бағалау мақсатында өзінің іскерлік әріптестеріне (агенттерді, кеңесшілерді, жеткізушілерді, басқа делдалдарды, консорциум немесе бірлескен кәсіпорын бойынша әріптестерді, мердігерлерді немесе негізгі қосалқы мердігерлерді, дистрибьюторларды және т.б. қоса алғанда) жан-жақты тексеру жүргізуі тиіс.

Егер Сіз бұл төлемдер тікелей немесе жанама түрде мемлекеттік қызметшілерге берілетінін түсінсеңіз, делдалдар арқылы сыбайлас жемқорлық төлемдерін жүргізуге және үшінші тұлғаларға төлемді жүзеге асыруға тыйым салынады. «Саналы түрде елемей және әдейі білмеу» термині сіз бұл тыйымдарды саналы түрде елемейтініңізді және бұл туралы білуден әдейі бас тартатыныңызды білдіреді.

Ықтимал сыбайлас жемқорлық белгілерін анықтаған кезде бұл ақпаратты одан әрі шешім қабылдау үшін басшылыққа жеткізу өте маңызды. Сыбайлас жемқорлық қатерлерін анықтауға және тергеуге белсенді көзқарас этикалық стандарттарды сақтауға ықпал етеді және ұйымның беделі мен табысты жұмыс істеуіне кепілдік береді.

Әрбір кешенді тексеру бойынша материалдар кемінде он (10) жыл сақталуы тиіс.

Осы ереженің тармақтары мен Қазақстан Республикасының құжаттаманы сақтау саласындағы жергілікті заңнамасы сәйкес келмеген жағдайда, ағымдағы күнге жергілікті заңнаманы басшылыққа алу қажет.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы ескертпелер

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы ескертпе - бұл қолданылатын сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың талаптарын сақтау бойынша міндеттемелер, сондай-ақ тараптын/тараптардың кепілдіктері мен растаулары. Шарттардың барлық түрлері Сыбайлас жемқорлыққа қарсы кешенді тексеру рәсімінде мәтіні ұсынылған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты ескертпені не заң немесе комплаенс бөлімімен бірлесіп әзірленген ұқсас ескертпені қамтуы тиіс. Аталған ескертпені енгізу шарттарды жасасу және орындау кезінде адалдықтың, ашықтықтың және этикалық мінез-құлықтың нақты стандарттарын белгілеуге мүмкіндік береді.

Бірігу және жұтылу

Басқа компаниялардың қосылуы немесе жұтылуы кезінде «Qarmet» АҚ сатып алынған немесе біріккен компания жасаған сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңдардың кез келген бұзушылықтары үшін құқықтық мирасқор ретінде жауапкершілікті мұраға алу тәуекеліне ұшырауы мүмкін. Өз кезегінде бұл Компанияның беделіне айтарлықтай зиян келтіруі мүмкін. Сондықтан компанияларды біріктіру немесе сатып алу алдында мұқият заңдық және қаржылық тергеу жүргізу өте маңызды.

Компания қызметкерлері

Компания Компанияның басшы лауазымдарына немесе басқару органдарының құрамына олардың заңға қарсы қызметке тартылғаны немесе қатысқаны немесе компанияда белгіленген этикалық нормаларға қайшы келетін қызметті жүзеге асырғаны белгілі адамдардың кіруіне жол бермеу үшін күш салады.

Компаниядағы қызметкерлердің әдептілігін сақтау үшін келесі қағидаттарды басшылыққа алу қажет:

1. Қызметкерді басшы лауазымға тағайындау кезінде оның тәртіптілігін құжаттамалық растау қажет.
2. Қызметкерлер іскерлік мінез-құлық кодексінде және нақты немесе ықтимал мүдделер қақтығысын декларациялау рәсімінде белгіленген ережелерге сәйкес кез келген нақты немесе ықтимал мүдделер қақтығысы туралы мәлімдеуге міндетті.
3. Мемлекеттік органның лауазымды адамдарын, мемлекеттік органдардың бұрынғы лауазымды адамдарын немесе олардың туыстарын жалдау әлеуетті пара болып табылатын қызмет көрсету немесе пайда ретінде қаралуы мүмкін және/немесе мүдделер қақтығысын тудыруы мүмкін. Мұндай мүдделер қақтығысы шешім қабылдау процесін бұрмалауы немесе компанияның беделіне қауіп төндіруі мүмкін. Мүдделер қақтығыстарын барынша азайтуды қамтамасыз ету үшін олар қызметкерді жалдау процесінің бастапқы кезеңінде ашылуы тиіс.
4. Жаңа қызметкерді лауазымға тағайындау жұмысқа қабылданар алдында (сауалнамалық деректерді тексеру), қызметкерлер қызметі немесе компанияның қауіпсіздік қызметі енгізген компания ішіндегі қызметкерлерді іріктеу рәсімін сақтай отырып жүргізілуі керек.

Қызметкер осы Ережені бұзған жағдайда, оған оның еңбек шартының ықтимал тоқтатылуын қоса алғанда, тиісті және мөлшерлес санкциялар қолданылуы мүмкін. Пара беруден бас тартқаны үшін бірде-бір жұмысшыға теріс шаралар қолданылмайды, тіпті бұл Компанияның бизнесін жоғалтуға немесе коммерциялық пайданы жіберіп алуға әкелуі мүмкін.

Сыйлықтар, іскерлік қонақжайлылық, сапарлар

Қызметкерлер сыйлықтар мен ойын-сауықтарды алудың және ұсынудың арнайы рәсімін басшылыққа алуы керек, онда ережелер белгіленген (мысалы, қаржылық шектермен бірге алдын-ала келісу ережелері) және егжей-тегжейлі нұсқаулықтар берілген. Осы Ережеде осы тақырып бойынша кейбір жалпы нұсқаулықтар бар.

Сыйлықтар

Компанияның іскерлік мінез-құлық кодексіне және "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасының заңына сәйкес қызметкерлерге және лауазымды адамдарға, сондай-ақ олардың отбасы мүшелеріне көрсетілген сыйақыларды, сыйлықтарды немесе қызметтерді ұсынған адамдардың пайдасына жасалған іс-әрекеттері (немесе олардың болмауы) үшін оның орнына берілетін материалдық сыйақыны, сыйлықтарды немесе көрсетілетін қызметтерді қабылдауға тыйым салынады, егер әрекеттер (немесе әрекетсіздік) осы адамның құзыретіне жатады немесе ол өзінің лауазымдық жағдайына байланысты мұндай әрекеттерге (немесе әрекетсіздікке) ықпал етуі мүмкін.

Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасына сәйкес мемлекеттік қызметшілерден және қызметке тәуелді өзге де адамдардан (бағыныстылар, есеп беретін ұйымдардың қызметкерлері және т.б.) мемлекеттік функциялардың орындалуына байланысты сыйлықтар қабылдауға жол берілмейді. Бұдан басқа, мүліктік пайда, игіліктер мен артықшылықтар алу үшін ресми тұлғаларға сыйлықтар беруге және қызметтік емес қызметтер көрсетуге тыйым салынады.

Компания қызметкерлері компанияның ұсынылған жеткізушілерінен немесе сатып алушыларынан немесе құны шамалы жарнамалық өнімдерге қатысты жағдайларды қоспағанда, осындай болуға ұмтылатын адамдардан сыйлықтар мен ақшалай сыйақыларды қабылдамауы керек.

Кез-келген адамнан ақшалай сыйлықтар алуға тыйым салынады, егер мұндай сыйлық ұсынылса, Сіз одан сыпайы түрде бас тартуыңыз керек.

Іскерлік қонақжайлылық және саяхат

Компания қызметкерлері ұсынатын немесе қызметкерлерге бағытталған Іскерлік қонақжайлылықтың кез-келген түрінің мақсаты, сондай-ақ кез-келген ұйымдастырылған сапарлар іскерлік келіссөздерге ықпал ету болып табылады.

Қолма-қол төлемдерден немесе тәуліктік төлемдерден аулақ болу керек, ал іссапар және пәтер шығындарын өтеу оның лауазымды адамына тікелей емес, мемлекеттік ұйымға немесе ведомствоға жүргізілуі керек. Осы ережелерден кез-келген ерекшелік компанияның осы бөлімшесінің заңды/комплаенс бөлімінің және басшысының алдын-ала жазбаша рұқсатымен ғана жасалуы мүмкін.

Шенеуніктің отбасы мүшелерін мұндай іс-шараларға немесе сапарларға шақыруға болмайды. Алайда, егер мемлекеттік қызметшінің отбасы мүшесі оны осындай сапарларда немесе іс-шараларда ертіп жүрсе, оған шығындарды компания төлемейді немесе өтемейді.

Іскерлік қонақжайлылық шығындарын жүзеге асыру келесі өлшемшарттарға сәйкес келуі керек:

1. Қазақстан Республикасының заңнамасына толық сәйкес келу.
2. Негізделген, ақылға қонымды болу және сән-салтанат заттары болып табылмау.
3. Қызмет, әрекет немесе әрекетсіздік, салғырттық, қамқоршылық, алушыға кез келген өзге де заңсыз немесе этикалық емес мақсатта ықпал ету әрекеті үшін жасырын сыйақы ұсынбау.
4. Компания, оның қызметкерлері және өзге де тұлғалар үшін беделді тәуекелдер туғызбау.
5. Сыйға тарту және сый алу рәсімдерінің шеңберінен шықпау.

Саяси кампанияларға қайырымдылық

Саяси кампанияларға салымдар тек ҚР қолданыстағы заңнамасына, заң және комплаенс бөлімінің алдын ала жазбаша рұқсатына сәйкес жүзеге асырылуы мүмкін, ал түпкілікті шешімді компания басшылығы қабылдайды.

Саяси партияларға немесе жеке саясаткерлерге қайырымдылық жасау пара ретінде қарастырылуы мүмкін екенін есте ұстаған жөн. Мысалы, егер компания мемлекеттік келісімшарт немесе мемлекеттік лицензия алу туралы келіссөздер жүргізу үстінде болса немесе үкімет құпия мәселені қарастырса, мұндай қайырымдылықтар пара беру әрекеті ретінде түсіндірілуі мүмкін.

Саяси кампанияларға қайырымдылық жасау туралы мәселені талқылау кезінде мүдделер қақтығысына қатысты ережелерді басшылыққа алу қажет.

Кәсіптік одақтарға аударымдар

Қандай да бір кәсіптік одаққа немесе кәсіподақ мүшесіне немесе кәсіптік одақты бақылайтын кез келген заңды тұлғаға компания атынан ақшалай нысандағы салымдар немесе қызметтер көрсету қандай да бір елде тек қолданыстағы заңнамаға сәйкес және ақпаратты жариялау туралы барлық талаптарды толық сақтай отырып жүзеге асырылуы мүмкін.

Мұндай салымдарды жүзеге асыру үшін алдымен заң/комплаенс бөлімінің және компанияның осы бөлімшесі басшысының жазбаша рұқсатын алу қажет.

Егер кәсіподаққа немесе кәсіподақ мүшесіне немесе кәсіподақ бақылайтын заңды тұлғаға ақша салымы немесе қызмет көрсету мәселесі қаралса, қандай да бір елде компанияның іскерлік мінез-құлық кодексінің мүдделер қақтығысына қатысты ережелері сақталуы керек.

Бұл кәсіподақпен немесе кәсіподақ мүшесімен немесе кәсіподақ бақылайтын заңды тұлғамен қандай да бір түрде байланысты кез келген адам мұндай салым туралы шешім қабылдау үдерісіне қатысудан бас тартуы керек дегенді білдіреді.

Белгілі бір жағдайларда кәсіптік одақтар, кәсіподақ мүшелері немесе кәсіподақтар бақылайтын заңды тұлғалар Мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарына пара беру арнасы бола алатындығын есте ұстаған жөн, сондықтан жағдайға байланысты кәсіптік одақтарға, кәсіподақ мүшелеріне немесе кәсіподақтар бақылайтын заңды тұлғаларға аударымдар кейіннен пара ретінде түсіндірілуі мүмкін.

Қайырымдылық қорлары / Корпоративтік жауапкершілік бойынша салымдар

Пара қайырымдылық қорлары немесе демеушілік қолдау түрінде болуы мүмкін деген қауіп бар. Сондықтан қайырымдылық қорлары немесе демеушіліктің кез келген басқа нысаны ретінде аударылған ақша қаражаты коммерциялық мәмілелерге байланысты емес екеніне және мұндай мәмілелерді жасасу немесе заңсыз коммерциялық пайда алу мақсатында берілмейтініне көз жеткізу керек. Ақша әрқашан заңды ұйымдардың шоттарына, мысалы, жеке тұлғаларға емес, қайырымдылық қорларына аударылуы маңызды. Жарналар тиісті түрде бақылануы және қызметтің негізгі көрсеткіштеріне сәйкес келуі керек.

Қайырымдылық жарналарын өткізудің барлық үдерісі «Qarmet» АҚ корпоративтік әлеуметтік жауапкершілігі шеңберінде қайырымдылық көмек және басқа да аударымдар рәсімінде реттеледі.

Бухгалтерлік есептеме ережелері

Компания заң бойынша бухгалтерлер кітабын, есеп құжаттамасын және экономикалық операцияларды және компания активтерін жоюды жеткілікті түрде егжей-тегжейлі, шынайы және анық көрсететін шоттар жүргізуге міндетті.

Жалған құжаттар мен шот-фактураларды пайдалануға тыйым салынады, дұрыс емес, әртүрлі немесе жаңылыстыруға әкелетін бухгалтерлік жазбаларды және заңсыз төлемдерді жасыратын немесе басқа жолмен жасыратын кез келген басқа бухгалтерлік рәсімдерді, техникалық әдістерді немесе құрылғыларды жасауға тыйым салынады.

Ішкі бақылау

Компанияда бухгалтерлік есептілікті ішкі бақылау жүйесі әзірленді және сақталады, ол тиісті кепілдіктерді қамтамасыз етеді:

- 1) операциялар басшылықтың жалпы немесе арнайы келісіміне сәйкес жүзеге асырылады;
- 2) операциялар жалпы қабылданған бухгалтерлік есеп қағидаттарына немесе осындай есептер үшін қолданылатын басқа өлшемшарттарға сәйкес қаржылық есептілікті кепілдікпен дайындау үшін, сондай-ақ активтерді есепке алу мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін тиісті түрде ескерілуі керек.
- 3) басшылық активтерге тек жалпы немесе арнайы өкілеттіктерге сәйкес қол жеткізуге рұқсат береді.
- 4) тиісті кезеңділікпен есепке алынған активтер қолданыстағы активтермен салыстырылады және қандай да бір айырмашылықтар болған кезде тиісті шаралар қабылданады.

Ұйымда белгіленген өлшемшарттарға сәйкес келетін және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі осы ереженің орындалуын қамтамасыз ететін ішкі бақылау жүйесі мен әдіснамалар қолданылуы тиіс. Тиімді ішкі бақылау жүйесінің құрамдас бөліктерінің бірі - қабылданбаған коммерциялық негіздердің немесе жоғары тәуекелдердің болуын көрсететін «қауіп сигналдары» деп аталатындарды анықтау мақсатында коммерциялық және қаржылық мамандардың шығындар/төлем талаптарын өтеу туралы операциялар мен талаптарды талдау болып табылады. Төменде қауіптің ескеру қажет негізгі жалпы көрсеткіштері келтірілген:

- Қазіргі уақытта мәміледегі тарап сатып алушымен немесе мемлекеттік органның лауазымды тұлғасымен іскерлік, отбасылық немесе өзге де тығыз жеке байланыстарды ұстанады; жақын уақыттан бері өзім сатып алушы немесе мемлекеттік қызметші болдым; немесе өзімнің біліктілігімді сатып алушыға немесе мемлекеттік қызметшіге әсер ету негізінде ғана алдым.
- Сатып алушы немесе мемлекеттік қызметші белгілі бір тараптың мәмілесіне қатысуға табанды ұсыныстар ұсынады.
- Мәміледегі тарап сыбайлас жемқорлыққа қарсы талаптарды шартқа енгізуге келіспейді, жалған компанияларды немесе стандартты емес ұйымдық құрылымдарды пайдаланады, шартты дайындау және жасасу кезінде күдікті рәсімдерді жүргізуді талап етеді, өз меншік иелері туралы ақпаратты ашудан бас тартады немесе шарттағы күні қойылған қолтаңбаны кері қайтаруды, сондай-ақ ақпаратты бұрмалау мақсатында белгілі бір өзгерістер енгізуді талап етеді.
- Мәміледегі тарап қолайсыз іскерлік беделге ие немесе парақорлық, жемқорлық, алаяқтық немесе басқа да құқық бұзушылықтар үшін айыпталған. Сонымен қатар, оның жағымсыз ұсыныстары немесе жоқ үшінші тұлғалар ұсынған ұсыныстары бар.
- Мәміле тарапында кеңсе, қызметкерлер немесе қажетті қызметтерді ұсыну үшін қажетті біліктілік жоқ.

Шығыстарды/төлем талаптарын өтеу туралы талап ерекше сипатқа ие, тиісті құжаттамамен расталмайды, жасалған қызметтерге қатысты жалпы нормадан ауытқыған жоғары немесе сәйкес келмейтін сомаға ие, жасалған келісімшарттың талаптарына сәйкес келмейді немесе қолма-қол қаражатты немесе құжаттарды ұсынумен пайдалануды көздейді.

Шығыстарды/төлем талаптарын өтеу туралы талап мұндай шоттың бухгалтерлер кітаптарында ескерілмейтіндігін, төлем қызметтер көрсетілетін немесе көрсетілуі тиіс елден тыс жерлерде жүзеге асырылатындығын немесе өз нысанында ішкі заңнамаға сәйкес келмейтіндігін білдіреді. Шығындарды/төлем талабын өтеу туралы талап «мәміле жасасу» немесе «қажетті іс-шараларды дайындау» үшін талап етілетіндігін көрсете отырып келеді.

Бұл тізім толық емес, ал «қауіп сигналдары» мәміле түрін немесе төлем талаптарын, аймақты немесе қызмет саласын ескере отырып ерекшеленеді.

Тәуекелдерді бағалау, мониторинг, сәйкестікті және аудиторлық тексерулерді растау

Компания сыбайлас жемқорлыққа қарсы үдерістер мен бақылаулардың тиімділігін қадағалауға, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың, осы Ереженің және осы мәселеге қатысты басқа да рәсімдердің сақталуын қамтамасыз ету мақсатында аудиторлық тексерулер жүргізуге міндеттенеді.

Бұзушылықтар туралы басшылықты хабардар ету саясаты

Лауазымды атқарушы кез келген қызметкер, тұлға немесе компания директоры компанияның бұзушылықтары туралы басшылықты хабардар ету саясатына сәйкес парақорлықтың немесе сыбайлас жемқорлықтың ықтимал жағдайлары туралы өзінің қорқынышын дереу хабарлауға міндетті.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы санкциялар

Қылмыстық жауапкершілік және азаматтық-құқықтық санкциялар

Жемқорлық қылмыстары үшін қылмыстық жауапкершілік пен жаза Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде, әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін әкімшілік жауапкершілік пен жаза – Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы Кодексінде көзделген.

Жалпы алғанда, қылмыстық жауапкершілік құқық бұзушыға айыппұл салу немесе бас бостандығынан, оның ішінде ұзақ мерзімге бас бостандығынан айыру түріндегі жағымсыз салдарға әкеп соғады. Мысалы, FCPA заңына сәйкес (1-беттегі анықтаманы қараңыз), кәсіпорынға әрбір осындай бұзушылық үшін 2 миллион АҚШ долларына дейін айыппұл салынады. Лауазымды тұлғалар, директорлар, акционерлер, қызметкерлер мен агенттер үшін мұндай әрбір бұзушылыққа 250 000 АҚШ долларына дейінгі мөлшерде айыппұл салуға және бес жылға дейін бас бостандығынан айыруға әкеп соғады. Балама ретінде айыппұл айыпкерге пара беруден алуды көздеген екі есе пайда мөлшерінде алынуы мүмкін.

Сонымен қатар, FCPA заңының ережелеріне сәйкес, бухгалтерлік есеп-қисап және есеп құжаттамасын жүргізу бойынша талаптарды бұзатын компаниялар (яғни жоғарыда сипатталған бухгалтерлік есеп) 25 миллион АҚШ долларына жетуі мүмкін қылмыстық жазаға тартылады немесе бұзушылық нәтижесінде алынған пайданың екі еселенген сомасы. Кінәлі деп танылған адамдарға сондай-ақ, 5 миллион АҚШ долларына дейінгі сомда айыппұл салынуы немесе 20 жылға дейін бас бостандығынан айырылуы мүмкін.

Сонымен қатар, FCPA заңының нормаларына сәйкес, құқыққа қайшы төлемдер нәтижесінде алынған заңсыз алынған пайданы қайтару қажет болуы әбден мүмкін.

Компаниялармен және жеке тұлғалармен жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары өз елінде, құқық бұзушылық орын алған елде және басқа елдерде, соның ішінде Америка Құрама Штаттарында жазалауға әкелуі мүмкін. Сонымен қатар, құқық бұзушылықтар қай жерде жасалғанына байланысты адамдарды басқа елге экстрадициялау қаупі бар.

Жұмыс берушілер жеке тұлғаларға салынған айыппұлдарды төлемеуі мүмкін.

Азаматтық-құқықтық жауапкершілік және шығындарды өтеу

Қылмыстық жауапкершіліктен басқа, жеке тұлғалар үшін де, сыбайлас жемқорлықпен байланысты компаниялар үшін де азаматтық талапта жауапкер болу және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық салдарынан шығынға ұшырауы мүмкін жеке тұлғаларға немесе компанияларға келтірілген залалды өтеуге міндетті деп танылу мүмкіндігі бар.

Мұндай жағдай, мысалы, сауда-саттықта ұтылған тарап шығындар мен жоғалған пайданы өтеу мақсатында параны пайдалану жолымен шарт жасасқан жеңімпаз тарапқа қарсы талап берген кезде туындауы мүмкін.

Қызметті тоқтату немесе тыйым салу

Сыбайлас жемқорлық әрекеттеріне қатысы бар компанияларға тікелей санкциялардан басқа, мемлекеттік тапсырыс берушілерге немесе басқа ұйымдарға сатуға тыйым салынуы мүмкін. Мұндай өткізу қабілеттілігін жоғалту көбінесе компания үшін сот шешімімен белгіленген тікелей санкцияларға қарағанда айтарлықтай қаржылық салдарға әкелуі мүмкін.

Компания қызметкерлеріне қолданылатын санкциялар

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі осы ережеге, компанияның қолданыстағы заңнамасына және ішкі саясатына сәйкес, қызметкерлермен жасалатын алаяқтық немесе паракорлықтың барлық жағдайлары бұзушылық болып саналады және еңбек шартын ықтимал бұзуды қоса алғанда, санкцияларды қолдануға әкеп соғады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі ереже барлық мүмкін жағдайларды қарастыра алмайды, сондықтан біз барлық қызметкерлерге мұқият және парасатты болуға кеңес береміз. Егер сізде сұрақтар немесе күмән туындаса, заң бөліміне, комплаенс бөліміне немесе компания басшылығына хабарласыңыз.

Жалпы ұсыныстар және байланысушы тұлғалар

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі осы ереже барлық ықтимал жағдайларды атап көрсете алмайтындықтан, Компания қызметкерлеріне сақ болуға және жағдайды дұрыс бағалауға кеңес беріледі. Күмән туындаған жағдайда кез келген сұрақтарыңызбен заң бөліміне, комплаенс бөліміне немесе компания басшысына жүгініңіз.

«Qarmet» АҚ осы ережеге кез келген өзгерістер енгізу құқығын өзіне қалдырады.

Келістірушілер

Экономикалық қауіпсіздік жөніндегі директор	Ш.С.Зекенов
---	-------------

Қызметкерлер жөніндегі директор	Д.Р.Дәуренбекова
---------------------------------	------------------

Құқықтық мәселелер жөніндегі директордың м.а.	А.А.Окусханова
---	----------------

